

עוֹשָׂה שְׁמוֹת

האקדמיה ללשון העברית

אם אתם צופים (ורבים מכם עושים כך) בסדרה "משחקי הכס", אין ספק כי כאשר אתם רואים את דאינריז טארגאריין – היא חאליסי, אם הדרקונים, מגינת הממלכה ומנתצת השלשלאות – בעודה רוכבת על דרקון נושף אש ומכניעה צבאות וציים עצומים, אתם חושבים לעצמכם: "חאליסי הזאת, הלא היא עושה שמות בכל אויביה".

ובעודכם נפעמים ממעשיה, אתם ודאי תוהים לעצמכם: מה מקור הביטוי "עוֹשָׂה שְׁמוֹת"? שְׁמָה – מן השורש שמ"ם – היא מקום שְׁמֵם וחרב. המילה שְׁמָה רגילה במקרא לצד מילים אחרות מאותו השורש שמובנן דומה, כגון שְׁמָמָה וּמְשָׁמָה, וכן המילה יְשִׁימוֹן מן השורש הקרוב יש"ם. לשורש שמ"ם גם המשמעות 'חרדה', ומכאן אף 'זעזוע', 'תדהמה' ו'פליאה', כגון בביטוי 'שְׁמוֹ שְׁמִים'.

בלשון המקרא רגילים הצירופים 'שָׁם לשמה' ו'נתן לשמה' במובן 'החריב'. מכאן שאלה העברית החדשה את הצירוף 'שָׁם שְׁמוֹת' – לעיתים לציון חורבן ממש ולעיתים לציון פגיעה קשה אחרת. לעיתים לציון חורבן ממש ולעיתים לציון פגיעה קשה אחרת, ובהמשך התקבע הצירוף בצורה 'עשה שמות' על דרך 'עשה שפטים', 'עשה נפלאות'.

